

Yttrande

Datum
2026-01-29

Diarienummer
5.7.17-18404/2025

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Åtgärder för att säkerställa veterinär beredskap under jourtid (DS 2025:27)

Jordbruksverket har beretts möjlighet att yttra sig över ovan rubricerad utredning.

Inledning

Jordbruksverket ser positivt på att frågan om hur en hållbar och effektiv veterinär beredskap långsiktigt ska kunna upprätthållas i hela landet nu har belysts i utredningen

Jordbruksverket ställer sig positivt till utredningens övergripande slutsats att ansvaret för att det statliga åtagandet även fortsättningsvis ska uppfyllas ska ligga på Jordbruksverket. Jordbruksverket bedömer vidare att vissa delar av utredningens förslag och ställningstaganden är ändamålsenliga och genomförbara, medan andra delar inte är det eller kräver fortsatt beredning.

Jordbruksverket redovisar sina synpunkter i enlighet med utredningens disposition.

7.2 Omfattningen av det statliga åtagandet

I dag omfattar det statliga åtagandet djursjukvård för alla djur i människans vård, oavsett tid på dygnet. När dagens djurskyddslag beslutades 2018 förtydligades att djurhållaren har ansvaret för att inte låta ett djur lida utan att det antingen måste ges vård eller avlivas. Utredningen föreslår att statens åtagande begränsas så att det under kvällar, nätter och helger endast ska omfatta akut djursjukvård. Vidare föreslås en avgränsning baserad på djurslag, där sällskapsdjur samt i vissa områden även häst inte ska omfattas av det statliga åtagandet. I områden där marknaden anses kunna tillgodose behovet av djursjukvård föreslås statens ansvar inskränkas till avlivning av djur av djurskyddsskäl, när annan vård inte står till buds.

Jordbruksverket ser en risk att djurskyddet väsentligt försämras för dessa djurslag och anser att utredningen inte i tillräcklig omfattning har utrett de negativa konsekvenserna, emotionella såväl som ekonomiska, för djurägare när avlivning blir den enda tillgängliga åtgärden under beredskapstid.

Jordbruksverket anser att alla hästar bör omfattas av det statliga åtagandet, dock endast genom ambulerande verksamhet på primärvårdsnivå. Jordbruksverket

bedömer att marknaden saknar förutsättningar att tillhandahålla denna typ djursjukvård under jourtid. I likhet med lantbrukets djur är hästar i hög grad beroende av ambulerande veterinärvård i fält. Ambulerande veterinärföretag med inriktning mot häst är oftast en- eller fåmansföretag, vilket innebär att möjligheten att bedriva jourverksamhet är starkt begränsad. Arbete under jourtid kan få oproportionerligt stora konsekvenser för den ordinarie verksamheten under dagtid. Jordbruksverket bedömer att vård på marknadsmässiga förutsättningar inte föreligger i den omfattning som utredningen anger.

Vår bedömning är att för sällskapsdjuren bär sig verksamheten i större omfattning, men det finns fortfarande få kliniker i landet som har öppet under jourtid särskilt nattetid, speciellt i glesbygd samt i nordvästra och norra delarna av landet.

Det framstår därför som särskilt problematiskt att föreslå en ordning där veterinär beredskap under jourtid säkerställs till en högre statlig kostnad, då utredningens samlade förslag överstiger 30 miljoner kronor per år utan att andra besparingar föreslås, samtidigt som det statliga ansvaret begränsas genom att vissa djurslag undantas. Utredningens förslag innebär att vissa djurägare, beroende på geografisk belägenhet och vilka djurslag de håller, i praktiken får mycket begränsade möjligheter att uppfylla djurskyddslagens krav. Förslagen riskerar därmed att skapa situationer där lagstadgade skyldigheter inte kan efterlevas, trots att djurägaren agerar ansvarsfullt.

7.3 Ansvaret för det statliga åtagandet

Jordbruksverket

Utredningen föreslår att det statliga ansvaret i sin helhet ska fortsatt ligga på Jordbruksverket. Jordbruksverket delar utredningens slutsats.

Distriktsveterinärerna

Utredningen föreslår att Jordbruksverket fortsatt ska kunna ge Distriktsveterinärerna i uppdrag att ansvara för beredskapen i sådana delar av landet där det bedöms att tillfredsställande veterinär service annars inte skulle kunna bedrivas på marknadsmässiga villkor för de djur som omfattas av det statliga åtagandet.

Distriktsveterinärernas roll föreslås minska och omformas, samtidigt som det yttersta ansvaret för djurskyddet kvarstår, då statens operativa förmåga till stor del utförs av Distriktsveterinärerna. Jordbruksverket bedömer att detta medför en risk för ett kvarstående restansvar utan motsvarande intäktsunderlag, vilket kan leda till höga fasta kostnader. Kravet på rikstäckande närvaro består, liksom ansvaret för att säkerställa avlivning av samtliga djurslag av djurskyddsskäl samt för smittskydd i hela landet. Samtidigt kan intäkter från sällskapsdjur samt delar av hästverksamheten utebli, då dessa områden ligger utanför det statliga åtagandet.

Privata veterinärers möjlighet att välja mellan djurslag tillika välja vika beredskapspass de vill gå riskerar att leda till sämre planeringsförutsättningar och ökad belastning, eftersom Distriktsveterinärerna i högre grad behöver anpassa sin verksamhet efter den privata marknadens närvaro. Sammantaget finns en risk att Distriktsveterinärerna förväntas fungera som en flexibel resurs, där verksamhetens omfattning justeras utifrån hur och i vilken utsträckning den privata marknaden väljer att bidra till beredskapen.

Vidare bedömer Jordbruksverket att Distriktsveterinärernas uppdrag kan få negativa konsekvenser för såväl civil beredskap som smittskydd. En tydlig ansvarsfördelning är en förutsättning för att den civila beredskapen och insatserna vid utbrott av smittsamma djursjukdomar ska fungera effektivt. Statens operativa förmåga bygger i stor utsträckning på Distriktsveterinärernas rikstäckande närvaro, deras breda kliniska kompetens, geografisk tillgänglighet samt förmåga att snabbt mobilisera resurser, även i områden där privata aktörer redan ingår i beredskapen. Jordbruksverket bedömer därför att konsekvenserna för smittskydd och civilt försvar behöver analyseras mer ingående innan förändringar genomförs.

Utredningen föreslår att Jordbruksverket tar över Distriktsveterinärernas 9900-tjänst. Denna tjänst finansieras av Distriktsveterinärernas kundintäkter och inte av anslaget. Då tjänsten inte är anslagsfinansierad ger det inga besparingar eller möjlighet till att omfördela medel så som utredningen föreslår. 9900-tjänsten fyller därtill flera viktiga funktioner utöver fördelning av veterinäruppdrag. Tjänsten är en integrerad del av Distriktsveterinärernas arbetsmiljöarbete, exempelvis vid hantering av hot och våld, trafikolyckor och andra arbetsrelaterade risksituationer. Utöver de områden som direkt kan knytas till beredskapsuppdraget använder Distriktsveterinärerna denna tjänst för andra akuta ärenden, så som undantagsbeslut avseende att djur får stå över en natt på slakteri eller akutförordnande av tävlingsveterinärer vid sjukdom. Mot denna bakgrund bedömer Jordbruksverket att tjänsten behöver kvarstå hos Distriktsveterinärerna även om eventuell fördelning av veterinäruppdrag placeras på någon annan plats hos myndigheten.

Upphandling av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Utredningen föreslår att Jordbruksverket även fortsättningsvis ska kunna upphandla veterinär service av allmänt ekonomiskt intresse. Jordbruksverket har förståelse för utredningens bedömning och instämmer i sak, men konstaterar samtidigt att tidigare upphandlingar inte har lett till förväntade resultat. Upphandling kan i vissa fall utgöra ett kompletterande instrument för att öka privata veterinärers deltagande för beredskapsarbete i områden där marknaden bedöms ha begränsade förutsättningar att tillhandahålla veterinär service på marknadsmässiga grunder.

7.4 Skyldighet för privata veterinärer att delta i beredskap

Jordbruksverket anser att det är positivt att denna fråga har utretts och instämmer i slutsatsen att det inte bör införas någon skyldighet för privata aktörer att delta i beredskap för djursjukvård under beredskapstid.

7.5 Beredskapsersättning

Utredningen föreslår att beredskapsersättning ska införas för veterinärer som åtar sig beredskap för djursjukvård för lantbrukets djur och i vissa områden för häst.

Jordbruksverket ställer sig positiv till att införa en beredskapsersättning som ger ersättning till privata veterinärer som deltar. Jordbruksverket konstaterar att det finns vissa farhågor och aspekter som behöver tas i beaktande vid ett införande av beredskapsersättningen.

Jordbruksverket noterar att utredningens förslag om möjligheten att delta i beredskap på ett av djurslagen häst eller lantbrukets djur kan innebära en dubbel kostnad för beredskapen. Likaså kan Distriktsveterinärernas kostnad för beredskapen i princip kvarstå om privata aktörer endast tar beredskap lite då och då eller under begränsad del av en beredskapsvecka. Grundbemanningen för Distriktsveterinärerna kommer i dessa situationer inte att påverkas, med resultatet att stora delar av Distriktsveterinärernas kostnad kvarstår.

Genom den schablonersättning som utredningen föreslår ser Jordbruksverket en risk att intresset för att ingå i ett beredskapssystem kommer vara begränsat eller få snedvridningar som inte är önskvärda. I veterinärområden med ett begränsat antal hästar eller lantbrukets djur kan kostnaden per faktiskt beredskapsuppdrag bli mycket höga. Som exempel i Kiruna bedrivs i dag beredskap av Distriktsveterinärerna för samtliga djurslag. I området förekommer ett relativt begränsat antal hästar och lantbruksdjur. Under sådana förhållanden kan det framstå som ekonomiskt fördelaktigt för privata aktörer att enbart åta sig beredskap för ett av djurslagen, medan det samlade ansvaret för beredskapen kvarstår hos Distriktsveterinärerna. Kiruna kan därmed tjäna som ett exempel på den skevhet som kan uppstå i ett system. Ett sätt att motverka sådan skevhet skulle kunna ske genom en differentierad ersättningsmodell. En ekonomisk ersättning som till

exempel bygger på hur stort ansvar man tar geografiskt, vilka djurslag man ansvarar för och djurtäthet skulle kunna bidra till en mer kostnadseffektiv modell.

För att skapa ett intresse för att delta i beredskap bedömer Jordbruksverket att ersättningsnivån behöver ses över.

Jordbruksverket ställer sig bakom utredningens övriga förslag kopplat till villkor för ersättning, så som att den vårdgivare som åtar sig att stå i beredskap ska ha tillgång till den utrustning som krävs för ambulerande verksamhet, vara ansluten till Jordbruksverkets beredskapstjänst med mera.

Förenlighet med statsstödsreglerna och reglerna om offentlig upphandling

Idag får Jordbruksverket statsstöd via anslaget för veterinär service av allmänt ekonomiskt intresse motsvarande cirka 160 miljoner kronor per år fram till 2027, 15 miljoner euro. Stödet utgår för vårt deltagande i en beredskapsorganisation vid utbrott av smittsamma djursjukdomar, beredskap för djursjukvård under beredskapstid, djurhälso- och djursjukvård i sådana områden av landet där det bedöms att tillfredsställande veterinär service inte skulle kunna bedrivas på marknadsmässiga villkor samt till ersättning för avlägset belägen djurhållning.

Utredningen har konstaterat att de olika delarna av veterinär service av allmänt ekonomiskt intresse inte ska räknas samman när det gäller gränsvärdet om 15 miljoner euro, sedan 8 januari 2026, 20 miljoner euro, samt att stödet för avlägset belägen djurhållning inte är en del av veterinär service av allmänt ekonomiskt intresse. Jordbruksverket delar utredningens bedömning.

Tillsyn och sanktioner

Jordbruksverket tillstyrker utredningens slutsatser att det inte behövs ytterligare tillsyn eller sanktioner då veterinärer som kommer ingår i ett beredskapssystem kommer att omfattas av ett avtal med Jordbruksverket. Det är också så att den vårdgivare som åtar sig beredskap, samt djurhälsopersonalen redan i sin yrkesutövning omfattas av tillsyn, disciplinpåföljd och straffbestämmelser genom lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

7.6 Organisering av beredskapen och administrering av beredskapsersättningen

Utredningen har föreslagit att det ska inrättas en nationell beredskapstjänst som Jordbruksverket ska ansvara för. Detta innebär en förändring för Jordbruksverket från att i dag vara normgivande till att bedriva ett operativt dygnet-runtuppdrag. Utredningen skriver att tjänsten ska i stort omfatta en beredskapstelefon under jourtid där personal med veterinärmedicinsk kompetens bedömer djurets behov av veterinärvård, schemaläggning av all veterinär beredskap, administration och utbetalning av beredskapsersättning.

Jordbruksverket anser att förslaget behöver utredas närmare. Det gäller förslagets konsekvenser och hur ett genomförande ska organiseras. Detta då utredaren anger att förslaget ska omfatta personal med veterinärmedicinsk kompetens som ska bedöma djurets behov av veterinärvård. Det finns legala aspekter på om det är lämpligt att låta Jordbruksverket som är tillsynsmyndighet inom djurens hälso- och sjukvård även vara en aktör inom samma område. Vidare finns det ett stort antal privata aktörer på marknaden som erbjuder liknande tjänster. Dessutom innebär en bemannad beredskapstjänst att Jordbruksverket får två operativa veterinära funktioner under beredskapstid.

Ett alternativ som Jordbruksverket förordar är därför att en beredskapstjänst endast ska förmedla kontakt mellan djurägaren och den veterinär som upprätthåller den veterinära beredskapen. Detta skulle till exempel kunna ske via en webbportal. Rådgivning till djurägare bör i första hand ske mellan veterinär och djurägare till exempel via de olika privata alternativ som finns på marknaden eller hos de veterinärer som ingår i beredskapstjänsten.

Utredningen vill att Jordbruksverket tar fram en detaljerad vägledning för vilken akutvård som ska utföras under jourtid. Jordbruksverket bedömer att ambulanserande veterinärer under beredskapstid för häst och lantbrukets djur redan i dag begränsas till akutsjukvård och att någon ”onödig” vård under jourtid inte sker. Legitimationen innebär därutöver ett omfattande rättsligt och etiskt ansvar. Veterinärer verkar under djurskyddslagstiftningen och har ett särskilt samhällsuppdrag att säkerställa god djurvälfärd samt att förebygga och hantera smittsamma djursjukdomar. Detta förutsätter förmåga att fatta kvalificerade medicinska beslut. Jordbruksverket anser att någon vägledning kring vilken vård som bör utföras under beredskap inte behövs. Jordbruksverket ser dessutom en fara med att en detaljerad vägledning riskerar att missa vissa akuta tillstånd och att en mer generell vägledning inte ger det stöd till veterinärer som utredningen anger. Dock kan det finnas skäl att på samma sätt som det finns begränsningar för vilken vård Distriktsveterinärerna får erbjuda också reglera att vård under beredskapstid sker på primärvårdsnivå utan att närmare gå in på specifika sjukdomsfall.

Den schablonmässiga ersättningen som utredningen föreslår och som ska ersätta Jordbruksverket för bland annat beredskapstelefon samt i övrigt de förslag som utredningen menar ska utföras av Jordbruksverket är lågt räknad. Beroende på beredskapstjänstens utformning och uppdrag bedömer Jordbruksverket att det behöver genomföras en djupare analys av de faktiska kostnaderna.

7.7 Ersättningen för veterinärkostnader för avlägset belägen djurhållning

Jordbruksverket vill framhålla att sedan utredningen lämnade sin promemoria har Jordbruksverket antagit en ny föreskrift; *Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2025:36) om stöd till företag med avlägset belägen djurhållning för vissa*

veterinärkostnader. De tillkortakommanden som utredningen uppmärksammar är därmed omhändertagna och någon ytterligare översyn bedöms inte vara nödvändig.

Utredningen noterar vidare att en del av anslaget för veterinär fältverksamhet avser medel som är avsatta för stöd till företag med avläggset belägen djurhållning. Sådant stöd utgår till företag med stöd av kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn och är inte ett stöd som utgår som ersättning för veterinär service av allmänt ekonomiskt intresse. Jordbruksverket delar utredningens bedömning.

7.8 Behovet av utbildningsinsatser

Utredningen har kommit fram till att det finns skäl att i annan ordning överväga behovet av utbildningsinsatser och handledning vid praktiskt arbete för att veterinärer i större utsträckning ska ha vilja och förmåga att arbeta under jourtid. Jordbruksverket är positivt till att veterinärer utbildas och erbjuds handledning, men anser att sådana insatser företrädesvis bör genomföras inom ramen för ordinarie veterinärutbildning eller via privata utbildningsanordnare.

7.9 Finansiering av beredskapsersättningen och beredskapstjänsten

Utredningen påtalar att beredskapstjänsten ska finansieras genom att Jordbruksverket ges ett ökat förvaltningsanslag. Utredningen gör vidare en schablonberäkning där man utgår från att privata veterinärer ansvarar för 30 veterinärområden till en kostnad av 22 miljoner kronor och påtalar i sammanhanget att beloppet åtminstone delvis bör motsvaras av lägre utgifter för beredskap hos Distriktsveterinärerna. Jordbruksverket vill i detta sammanhang påminna om att utredningen har föreslagit att privata veterinärer dels kan välja att gå beredskap för bara ett av djurslagen häst eller lantbrukets djur, dels välja vilket eller vilka beredskapspass under en vecka som man åtar sig beredskapen. Det finns starka skäl att anta att stora delar av den kostnad som Distriktsveterinärerna har kommer att kvarstå då Distriktsveterinärerna med stor sannolikhet kommer behöva ta ansvaret för de djurslag och de beredskapspass som privata veterinärer väljer att inte ta. Vidare är det viktigt att utreda hur denna anslagspost förhåller sig till Jordbruksverkets ramanslag.

Jordbruksverket konstaterar att utredningens uppdrag har varit begränsat till att belysa hur veterinär beredskap kan säkerställas under beredskapstid. Jordbruksverket vill i detta sammanhang understryka vikten av att ett väl fungerande system för veterinär service ska kunna tillhandahållas dygnet runt och inte enbart under beredskapstid. Djur kan insjukna akut även utanför jourtid och det är därför nödvändigt att det finns ett system som säkerställer tillgång till veterinär vård under dygnets alla timmar.

I detta ärende har vikarierande generaldirektören Anna Olofsson beslutat. Peter Hofverberg har varit föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har också chefsjuristen Ida Lindblad Hammar, Annette Kjellberg, Hillevi Lindström, Helena Elofsson, Anna Wretling Clarin, Jenny Sundell och Anders Swahnberg deltagit.

Anna Olofsson

Peter Hofverberg

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.